

AUTOR:	Mgr. Veronika Bajgarová	ZNAČKA:	VY_32_INOVACE_08_CJL_03
OBOR STUDIA:	Gastronomie, Cestovní ruch	ROČNÍK:	1.,3., 4.
PŘEDMĚT:	Český jazyk a literatura	VYTVOŘENO:	únor 2013
TEMATICKÝ OKRUH:	Literatura od starověku po romantismus		
NÁZEV:	Antická literatura I.		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	<p>Výukový materiál je vytvořen zejména pro žáky 1. ročníku dálkového nástavbového studia oboru Management v gastronomii. Žákům 3. a 4. ročníku oboru Cestovní ruch slouží k zopakování učiva a ověření úrovně osvojení poznatků daného tématu, a to formou samostatné práce. Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu Antická literatura I., který je zpřístupněn žákům formou e-learningu.</p> <p>Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem (jež mu je přiděleno) přihlásí do výukového prostředí http://moodle.ssss.cz. Pod názvem konkrétního vyučujícího a příslušného předmětu nalezne nabídku kurzů, které mu jsou zpřístupněny.</p> <p>Zadaný kurz obsahuje materiál, jež má žák prostudovat. Učivo je doplněno obrázky, citacemi úryvků z literárních děl, v závěru jsou úkoly, které žák samostatně vypracuje. Kurz obsahuje opakovací test, který prověří získané vědomosti a znalosti. Jeho spuštění řídí konkrétní vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).</p>		
ODKAZY A CITACE:	<p>http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Amfiteatr_w_Side.jpg</p> <p>HORA-HOŘEJŠÍ, Petr. Toulky českou minulostí 1. Praha: Baronet, 1995. ISBN 80-85890-47-X.</p>		

Antická kultura, řecké divadlo

Antika je v historii označováno jako **období** starověkého **Řecka** a starověkého **Řím** (časově tedy od 8. st. př. n. l. – 4. st. n. l.).

Řecké eposy

Nejstaršími památky evropského písemnictví jsou 2 eposy ***Illias*** a ***Odyssea***.

- ◆ Autorem obou děl je údajně slepý řecký básník **Homér**.
- ◆ Oba eposy se váží k událostem trojské války.
- ◆ Časově se datují do 8. st. př. n. l. (zapsány ale později, dlouhá staletí se tradovaly pouze ústně).

Illias

- ◆ Tzv. válečný epos.
- ◆ Zaznamenává posledních cca 50 dnů trojské války, která trvala celkem 10 let.
- ◆ Příčinou vzniku této války byl únos krásné Heleny (manželky spartského krále Meneláa – bratra Agamemnona) Paridem – trojským princem.
- ◆ Ve válce proti sobě bojovali Řekové a Trójané (Trója bylo velmi vyspělé město na severu Malé Asie - dnešní území Turecka). Na straně Řeků to byli hrdinové jako král Agamemnon, Meneláos, Odysseus, ale i téměř nesmrtelný Achilles a další. Trójany bránil král Priam, jeho synové Hektor a Paris.
- ◆ Válka skončila porážkou Trójanů a naprostou zkázou jejich města. Pasáž o trojském koni, díky kterému Řekové vyhráli, byla k eposu připojena později.

Odyssea

- ◆ Tzv. epos mírový.
- ◆ Hrdinou je ithacký král Odysseus (Ithaka – ostrov u západního pobřeží Řecka), který se vrací z trojské války. Cesta mu trvá 10 let, protože je plná překážek. Na zpáteční cestě ztrácí své přátele, po mnoha překážkách se vrací

v převleku za žebřáka na rodnou Ithaku, kde ho čeká jeho věrná manželka Pénélopé a syn Télemachos.

Řecké divadlo

- ◆ Řecké drama vzniklo z náboženských obřadů na počest oslav boha Dionýsa, konaných pod aténskou Akropolí.
- ◆ Obřad spočíval ve slavnostním průvodu městem. Hlavní byl sbor - chór, založený na zpěvu, tanci a pantomimických výstupech. Podle jistých pramenů to byl básník Thespis (535 př. n. l.), který přidal sólového herce jako určitý protipól sboru. Časem se počet herců rozšířil na 3 a sbor.
- ◆ Hrál se v tzv. **amfiteátrech**, (byla to polokruhovitá dozadu se zvedající hlediště s tzv. orchestrou – kruhovitým prostranstvím, kde se tančilo a hrálo). Nejstarší divadlo (kamenné – Dionýsovo divadlo) z Atén je ze 4. stol. př. n. l.

Obr. Řecký amfiteátr v tureckém městě Side

- ◆ Nejoblíbenějším žánrem byla **tragédie** – zpracovávala náměty z minulosti a mytologie. Měla vzbudit hrůzu a zároveň soucit s hlavním hrdinou. Děj byl časově omezen na 24 hodin a na jedno místo.
- ◆ Herci mohli být jen muži, nosili výrazné masky a kostýmy.

Nejznámější řeční dramatikové

AISCHYLOS (525 př. n. l. - 456 př. n. l.)

- ◆ Zavedl druhého herce (kompletních se zachovalo pouze 7 z celkem 90 her).
- ◆ Autor třídílné tragédie ***Oresteia***.
 - ◆ V první části je mykénský král Agamemnon po návratu z trojské války zavražděn manželkou Klytaiméstrou (pomsta za smrt své dcery Ifigenie) a jejím milencem.
 - ◆ V druhé části se vrací Agamemnonův syn Orestés, aby na Appolonův příkaz pomstil smrt svého otce – zabije matku i jejího milence, ale propadne šílenství a je pronásledován bohyněmi pomsty Erinyemi;
 - ◆ třetí část znamená pro Oresteia osvobození po zřízení soudu bohyní Athénou.
- ◆ ***Spoutaný Prométheus*** je první částí trilogie, jejíž další dvě se zachovaly jen ve zlomcích.
 - ◆ Prométheus byl na příkaz Diův upoután na skálu Kavkazu, protože lidem tajně přinesl oheň a tím jim vytvořil předpoklady pro jejich další vývoj.
 - ◆ Vzpourný Prométheus se před krutým Diem nesklonil. Další pokračování naznačuje, že se oba protivníci nakonec usmíří.

SOFOKLÉS (496 př. n. l. - 406 př. n. l.)

- ◆ V dramatu zavedl třetího herce (známých 123 her, úplných se zachovalo pouze 7).
- ◆ Autor tragédie ***Král Oidipus***.
 - ◆ V Thébách se královským manželům narodí syn. Ale věštba předpověděla, že zabije svého otce, proto ho jeho matka odnesla do

hor, aby unikla věštbě. Ujme se ho pastevec koní, který jej donese korintskému králi na výchovu.

- ◆ Poté, co Oidipus dospěl, vydal se na cesty, jednou se v horách setkal s neznámým cizincem, kterého v hádce zabil, aniž tušil, že šlo o jeho otce. Pak se vydal do Théb, kde se nakonec stal králem.
- ◆ Théby byly postiženy morem a manželka se dověděla, že Oidipus je její syn a v zoufalství spáchala sebevraždu. Oidipus si vypíchl oči, aby sám sebe potrestal, své syny proklel, ať se sami povraždí, a odešel do vyhnanství, kde bloudil po světě.
- ◆ **Antigona** je tragédie, volně navazující na předchozí tragédii *Král Oidipus*.
 - ◆ Po Oidipově odchodu se dostali jeho synové do sporu o vládu. Oba bratři ve sporu zahynuli, králem se stal Kreon (Oidipův švagr). Ten rozhodl, že jeden z bratrů (označený jako zrádce) nesmí být pohřben, kdo jeho zákaz poruší, bude odsouzen k trestu smrti.
 - ◆ Jediná, kdo se odvážil porušit Kreónův příkaz, byla Antigona – Oidipova dcera. Byla odsouzena k trestu smrti - zazděna zaživa do hrobky.
 - ◆ Věštec však varoval Kreona, aby odvolal svůj trest. Když chtěl Kreon Antigoně pomoci, našel ji oběšenou.
 - ◆ Jeho syn, Antigonin snoubenec, si vrazil do prsou meč a Kreonova manželka spáchala sebevraždu. Všemi opuštěný, žádá Kreon po bozích, aby jej zbavili života, ti jej však nechávají žít, což je jeho trestem.

EURIPIDÉS (480 př. n. l. - 406 př.nl.)

- ◆ Z jeho 92 dramat se nám zachovalo jen 19; jeho postavy jsou důkladně psychologicky prokresleny, zobrazuje lidi takové, jací jsou.
- ◆ Autorem tragédie **Médea**, děj se odehrává v Korintu.
 - ◆ Královská dcera Médea uprchla do Korintu poté, co zradila svého otce, aby zachránila život vůdci argonautů lásonovi, do kterého se zamilovala a odplula s ním do Korintu. láson se však zamiloval do dcery zdejšího krále Kreonta a Médeu opustil.
 - ◆ Medeia byla i s dětmi vyhnána ze země. Před odchodem se lásonovi pomstila.

- ◆ lásonově nevěstě poslala svatební šaty, které se na ní vznítily, a ona uhořela spolu se svým otcem, který se ji snažil zachránit. Poté zavraždila obě své děti, jež měla s lásonem. Nedovolila lásonovi poslední rozloučení s dětmi, protože ho vinila z jejich smrti. S mrtvolkami dětí usedá do dračího vozu a odlétá do Athén.

ARISTOFANES (448 př. n. l. – 385 př. n. l.)

- ◆ Byl autor komedií např. **Lysistraté**.
 - ◆ Komédie vypráví o Athéňance, která přesvědčí všechny ženy v Řecku v době peloponéské války, aby odmítly plnit manželské povinnosti a tím donutily muže přestat válčit. To se jí nakonec podaří.

Další významné řecké osobnosti

Sokrates (469 př. n. l. - 399 př. n. l.)

- ◆ Filozof, nejvýznamněji ovlivnil athénské myšlení, své žáky učil formou dialogu. Jeho učení bylo založeno na názoru, že lidé jednají jen na základě vlastních domněnek a neumí správně užívat svůj rozum. Proto se velmi rád pouštěl do rozhovorů, jakmile někdo něco tvrdil, vyptával se ho tak, že si dotyčný začal protirečít a tím dosáhl toho, že si uvědomil svou nevědomost.

Platón (427 př. n. l. - 348 př. n. l.)

- ◆ Volil pro své spisy formu dialogu (rozhovoru učitele s žáky nebo několika protivníků mezi sebou, v němž si ujasňují názory a vyvracejí falešné soudy). Základem jeho učení byla víra ve věčné a neproměnlivé "ideje", které jediné představují reálné jsoucno a zrcadlí se ve skutečných věcech. Platónovy názory na uspořádání společnosti byly protidemokratické (měli by vládnout pouze vzdělaní a připravení učenci).

Aristoteles (384 př. n. l. - 322 př. n. l.)

- ◆ Byl Platónovým pokračovatelem; ve svém díle shrnul všechno vědění starověku. Jeho "Poetika" stanoví některé zásady slovesného umění, zejména

pravidlo, že dramatické dílo se má odehrávat na jednom místě, v jedné době a má mít jeden dějový proud (tzv. zásada tří jednot). Tyto zásady se považovaly ve středověku a ještě v 17. století za závazné. Aristotelova filosofie obsahuje i prvky materialismu. Svým smýšlením silně ovlivnil středověkou filozofii, neboť jeho dílo patřilo k nemnoha hodnotám, které křesťanství z antiky přijalo.

Úkoly

- 1. Zopakujte si základní literární pojmy:**
epos, drama, tragédie, komedie.
- 2. Uved'te, které eposy už znáte.**
- 3. Popište, jak vypadalo řecké divadlo.**

Test 03 – Antická literatura I. (10 otázek)

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

K jakému literárnímu žánru lze přiřadit díla Illias a Odyssea? Jsou to:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. pověsti
- ☐ b. báje
- ☐ c. eposy
- ☐ d. legendy

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Illias se váže k válce:

Odpověď:

Úloha 3

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Jak se říká řeckým divadlům?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. amfiteátry
- ☐ b. anafory
- ☐ c. arény
- ☐ d. kolosea

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Který typ dramatu byl v Řecku nejoblíbenější:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. komedie
- ☐ b. tragédie
- ☐ c. činohra
- ☐ d. muzikál

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Tragédie o muži, který si vzal vlastní matku za manželku, se nazývá:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Médea
- ☐ b. Antigona
- ☐ c. Sofoklés
- ☐ d. Král Oidipos

Náhled úlohy: Tets 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Médea je dívka, která se zamiluje do vůdce argonautů Iasona a odpojuje s ním do města Théby.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
- ☐ Nepravda

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Antigona, dcera krále Oidipa, byla zaživa zazděna za to, že pohřbila jednoho ze svých bratrů.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
- ☐ Nepravda

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

Orestés pomstil smrt svého otce tím, že zabil svou matku a jejího milence.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
- ☐ Nepravda

Náhled úlohy: Test 03

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno
Počet bodů z 1,00

K autorovi přiřadte dílo.

- Aischylos
- Euripidés
- Sofoklés

Náhled úlohy: Test 03

úloha 1

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Uveďte jméno alespoň jednoho řeckého filosofa.

Odpověď: